

Aanlandplicht en windmolens grootste bedreigingen

Ontwikkelingen in de kottervisserij

De TX-36 Jan van Toon is een van de kotters die de pulstechnologie gebruiken.

Er zwemt volop vis in zee en de Nederlandse visserijsector draait economisch goed. Toch doemen donkere wolken op. In 2019 wordt de laatste fase van de aanlandplicht van kracht voor de belangrijke vissoorten schol en tong. Op de loer ligt verder nog de Brexit, de lobby tegen de pulsvisserij en het verder prijsgeven van rijke visgronden op de Noordzee aan windmolenparken en zeereservaten. Verrassend is het pleidooi van Eurocommissaris Vella, die een belangrijke rol toebedeelt aan mariene voedselproductie om het wereldwijd dreigende voedseltekort af te wenden.

Sinds 2014 is er een kentering in de resultaten van de Nederlandse visserij in het algemeen en specifiek de kottervloot. Over 2017 had de kottervisserij een nettoresultaat van 73 miljoen euro. In het topjaar 2016 was dit 81 miljoen. Ter vergelijking: in 2015 was dat 48 miljoen euro. Ook de omvang van de vloot groeide in 2017 voor het eerst sinds vele jaren met zes schepen. De actieve kottervloot bestaat nu uit 286 schepen van 238 bedrijven.

Meer grotere bedrijven

Voor sommige vissers kon het tij in 2017, na jarenlang lage of negatieve resultaten, niet meer keren. Grotere (familie)bedrijven kochten diverse schepen op. Er is een toename van bedrijven met meer kotters, terwijl het totaal aantal bedrijven is afgenomen. In 2016 waren er 24 bedrijven met meerdere kotters. In 2017 exploiteerden negentien rederijen twee kotters en tien rederijen drie of meer kotters. Nederland behoort wereldwijd tot de top tien exporteurs van vis-

producten en is een van de vijf grootste visexporteurs van Europa. De exportwaarde van visproducten – niet alleen Noordzeevis – steeg van 2,8 miljard in 2015 naar 3,4 miljard euro in 2017. De totale Nederlandse voedselexport is 85 miljard euro per jaar waard.

Bedreigingen op de Noordzee

Bedreigingen voor de visserijsector zijn de energietransitie, de Brexit, de aanlandplicht en de lobby tegen de pulsvisserij. De vissers zelf zien de aanlandplicht en de bouw van windmolenparken als grootste problemen. Zo is visserij in en rond de windparken verboden en gaan dus visgronden verloren. Wat betreft de pulstuigen bestaat de overtuiging dat positieve wetenschappelijke rapporten uiteindelijk zullen zegevieren.

Nederland heeft gekozen voor grootschalige opwekking van windenergie (ook op zee) om de doelen van het energieakkoord uit 2013 te bereiken. In 2020 moet veertien procent van alle duurzame ener-

Johan Nooitgedagt is voorzitter van de Nederlandse Vissersbond, belangenorganisatie voor circa 300 bedrijven in de beroepsvisserij. De bond werd in 1934 opgericht als Bond der Nederlandsche Visschersverenigingen.

gie van windparken op zee komen. Uiteindelijk doel is op de Noordzee 200 gigawatt aan windmolencapaciteit te bouwen. Dat betekent dat minimaal twintig procent van de zee deze bestemming krijgt. Op de derde Noordzeedialoog op 21 juni in Utrecht heeft de Nederlandse Vissersbond (NVB) gepleit voor een Noordzee waar natuur, voedselvoorziening en energieopwekking in balans zijn. De bond twijfelt niet aan de overschakeling op hernieuwbare energiebronnen. Wel zet de NVB vraagtekens bij keuzes ten koste van natuur en voedselvoorziening. Wind op zee is de eenvoudigste oplossing. Want windparken en grootschalige opwekking van zonne-energie op land stuiten makkelijk op weerstand van de bevolking en vergen vaak aanpassing van regels. De bond zou daarom meer aandacht willen voor optimale efficiëntie bij particulieren en bedrijven door goede isolatie en inzet van zonnepanelen, stadsverwarming en warmte/koude-wisselingsinstallaties. De bond geeft zelf het goede voorbeeld door op Urk een gasloos kantoor te bouwen, dat met onder meer een koude/warmte-wisselingsinstallatie en zonnepanelen vrijwel energieneutraal wordt.

Aanlandplicht

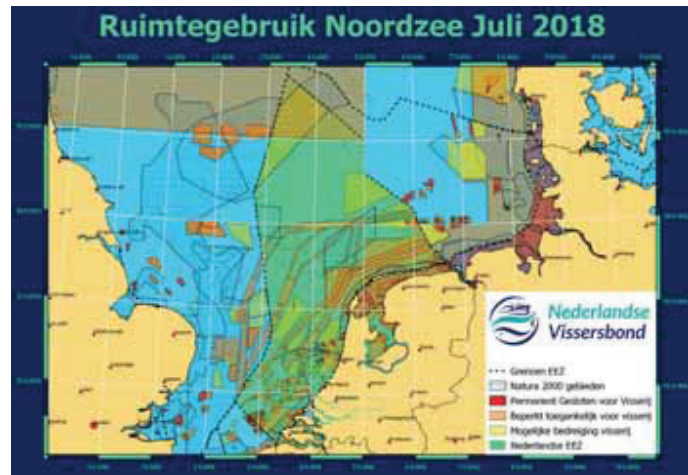
De aanlandplicht is een Europese beleidsmaatregel die zijn doel voorbij is geschoten. De *discard ban* moest een verbod worden op het overboord zetten van marktwaardige vis door vissers die geen quotum hebben gekocht of gehuurd voor aanlanding van die vissoort. Bij het omzetten van dit verbod in regelgeving, werd in Brussel een element toegevoegd. Om zicht te krijgen op de omvang van de *discards* werd besloten dat alle vis, ook de ondermaatse, niet-paarijpe exemplaren, moet worden aangeland.

Deze plicht zal de kottector bij volledige invoering naar verwachting twintig tot dertig miljoen euro per jaar gaan kosten. Vooral het niet kunnen terugzetten van ondermaatse vis voelt echter fout voor vissers. Verplicht aanlanden betekent dat alle kleine vis kansloos wordt vernietigd, terwijl bij terugzetten de levende vis nog een kans heeft. De Noordzeelidstaten, verenigd in de Scheveningen Groep, besloten eind mei 2018 een aantal uitzonderingen toe te staan op de rigide aanlandplicht. Dit moet nog worden bekrachtigd.

Brexit

Voorstanders van de Brexit hebben de Britse visserij vaak in campagnes gebruikt als voorbeeld van een sector die slachtoffer is van de Europese regels. Veel vissers zien Brussel als bron van alle tegenslagen die zij ervaren.

Hoewel de visserij een beperkt aandeel in de Britse economie heeft, bestaat de kans dat Groot-Brittannië de visserij als paradepaard ziet in de Brexit-onderhandelingen en daarom zware eisen zal stellen aan de EU om de vissers te belonen met een zo gunstig mogelijke deal. Het economisch belang van de Europese visserijsectoren is ook beperkt, dus bestaat het risico dat een deal rond de visserij ten gunste van andere sectoren negatief kan uitpakken voor de Europese vissers. Daarom hebben de visserijorganisaties van de landen die met de Brexit worden geconfronteerd, zich verenigd in de Europese Visserij Alliantie. Een belangrijk standpunt van deze EUFA is

De huidige en voorziene visserijbelemmerende activiteiten op de Noordzee (bron NVB).

dat de toegang tot de gemeenschappelijke EU-markt gekoppeld moet zijn aan wederzijdse toegang tot visgronden, ook al bevinden die zich in de exclusieve economische zone. Vis houdt zich immers niet aan door mensen getrokken grenslijnen.

Kansen op voedselmarkt

Naast bedreigingen liggen er ook kansen voor de Nederlandse visserij in de hernieuwde waardering voor vis als voedsel en het imago als producent van op duurzame wijze verkregen gezonde eiwitten en vetzuren. Inmiddels wordt 97 procent van alle Noordzeevis duurzaam geëxploiteerd en dat oogst waardering op Europees en nationaal niveau.

De toekomst van de visserij is vooral een Europese aangelegenheid, dus is het interessant goed naar de geluiden uit Brussel en Straatsburg te luisteren. De Nederlandse Vissersbond maakte deel uit van een delegatie van visserijvertegenwoordigers verenigd in *Europêche*, die eind april in Brussel sprak met Karmenu Vella, de Eurocommissaris voor Milieu, Maritieme Zaken en Visserij. Hij gaf een compliment voor die duurzame exploitatie van visbestanden. Eerder sprak Vella in het Europees Parlement over de wereldvoedselvoorziening. De wereldbevolking groeit de komende dertig jaar van 7,5 naar 10 miljard, terwijl de traditionele voedselproductie op land tegen de grenzen van bodemuitputting, waterschaarste en milieubelasting aanloopt. De enige oplossing voor het dreigend voedseltekort is optimale en duurzame benutting van de zeeën. Op dit moment komt twee procent van ons voedsel uit zee. Naar verwachting

Summary

The Dutch fishing industry sees opportunities in a broader use of the seas in order to feed the growing world population. Threats are the use of the seas for wind energy and the possible EU-rule to bring the whole catch ashore, including the fish unsuited for sale.

Het innovatieve netontwerp *sepnep* zorgt dat Noorse kreeftjes (*langoustines*) in de kuil belanden en ondermaatse vis ontsnapt.

gaat het Europese visserijbeleid forse ambities koesteren voor uitbreiding van duurzame visserij.

Nederlandse waardering

In de aanloop naar de verkiezingen van maart 2017 riep alleen de Partij voor de Dieren op tot een visserijverbod op de Noordzee en de Waddenzee. Verrassend veel andere politieke partijen hadden een pro-visserijparagraaf in hun verkiezingsprogramma's opgenomen. Annie Schreijer-Pierik, een van de twee Nederlandse leden van de visserijcommissie van het Europees Parlement, zei destijds in een interview: 'Zowel linkse, groene als liberale politici denken dat voedsel er altijd wel zal zijn, maar zo vanzelfsprekend is de voedselvoorziening niet. Het begint wel bij boeren en vissers. Europa mag nooit afhankelijk worden van importvoedsel, dan raken we onze zelfstandigheid snel kwijt. Voedsel is geopolitiek.' Het voornaamste bewijs voor de hernieuwde waardering is het

herstel van een eigen ministerie op het beleidsterrein voedselvoorziening en het aanstellen van minister Carola Schouten. De visserijsector heeft de hoop op deze minister gevestigd, vooral waar het gaat om de toekomst van de pulsvisserij.

Voortgang pulsvisserij

Ondanks een verbod op vissen met elektriciteit, werd in de jaren negentig het concept van vissen met kleine stroomstootjes weer opgepakt. De pulskor werkt met een laag voltage, vergelijkbaar met elektrostimulatie in de fysiotherapie. De platvis komt vrijwel onbeschadigd en springlevend aan boord. Sinds 2007 mogen Nederlandse vissers de pulskor gebruiken, mits ze bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek. De argumenten voor die ontheffing op het stroomverbod waren een forse reductie op brandstofverbruik en CO₂-uitstoot door het lichtere pulstuig en de lagere weerstand door weinig bodemcontact, minder bijvangst van te kleine vis omdat de verkramping zich alleen voordoet bij grotere vissen (afhankelijk van de afstand tussen kop en staart van de vis) en het voorkomen van schade aan zeebodem en bodemleven.

Op verzoek van de Europese Commissie heeft de in Kopenhagen gevestigde Internationale Raad voor Onderzoek der Zee (ICES) onlangs een vergelijking gemaakt tussen pulsvisserij en boomkorvisserij. Conclusie: pulsvisserij veroorzaakt minder schade aan de natuur dan hun collega's die een traditioneel vergelijkbare vismethode gebruiken. Reden voor minister Schouten om op de Europese landbouw- en visserijraad van 18 juni te wijzen op dat rapport, maar een deel van de Europese landbouwministers zetten er vragen bij en een ander commentaar was dat de pulsvisserij zorgt voor oneerlijke concurrentie.

Inmiddels is besloten de besluitvorming over de technische maatregelen, het beleidspakket waar de pulsvisserij onderdeel van is, uit te stellen.

Nieuwbouwplannen

De verbetering van de nettoresultaten sinds 2014 leiden tot meer nieuwbouw van kotters. Voor 2018 worden diverse kotters op-

Kotter	firma/naam	type visserij	(beoogd) in de vaart
UK 225 (MDV)	Van Slooten	twinrig	medio 2019
"MDV-2"	Kramer	twinrig	medio 2019
UK 150	P.L. van Slooten/Quotter	twinrig/flyshoot	mei 2018
UK 105 (of onder Engelse vlag)	L. de Boer	twinrig	eind 2018
LH, nummer onbekend	De Boer	twinrig/flyshoot	
SC 28	De Vries	twinrig	eind 2018
ZK 5	Harold Broere	garnalen	eind 2018
LT 43	Van Duijn	flyshoot/twinrig	eind 2018
HD 42	Oosterman	garnalen/twinrig	eind 2018
WR 12	Kranendonk	garnalen	mei 2018
WR 212	Van de Burg	garnalen	mei 2018
WR 50	Bakker	garnalen	eind 2018

Garnalenkotters en twinriggers/flyshooters in aanbouw.

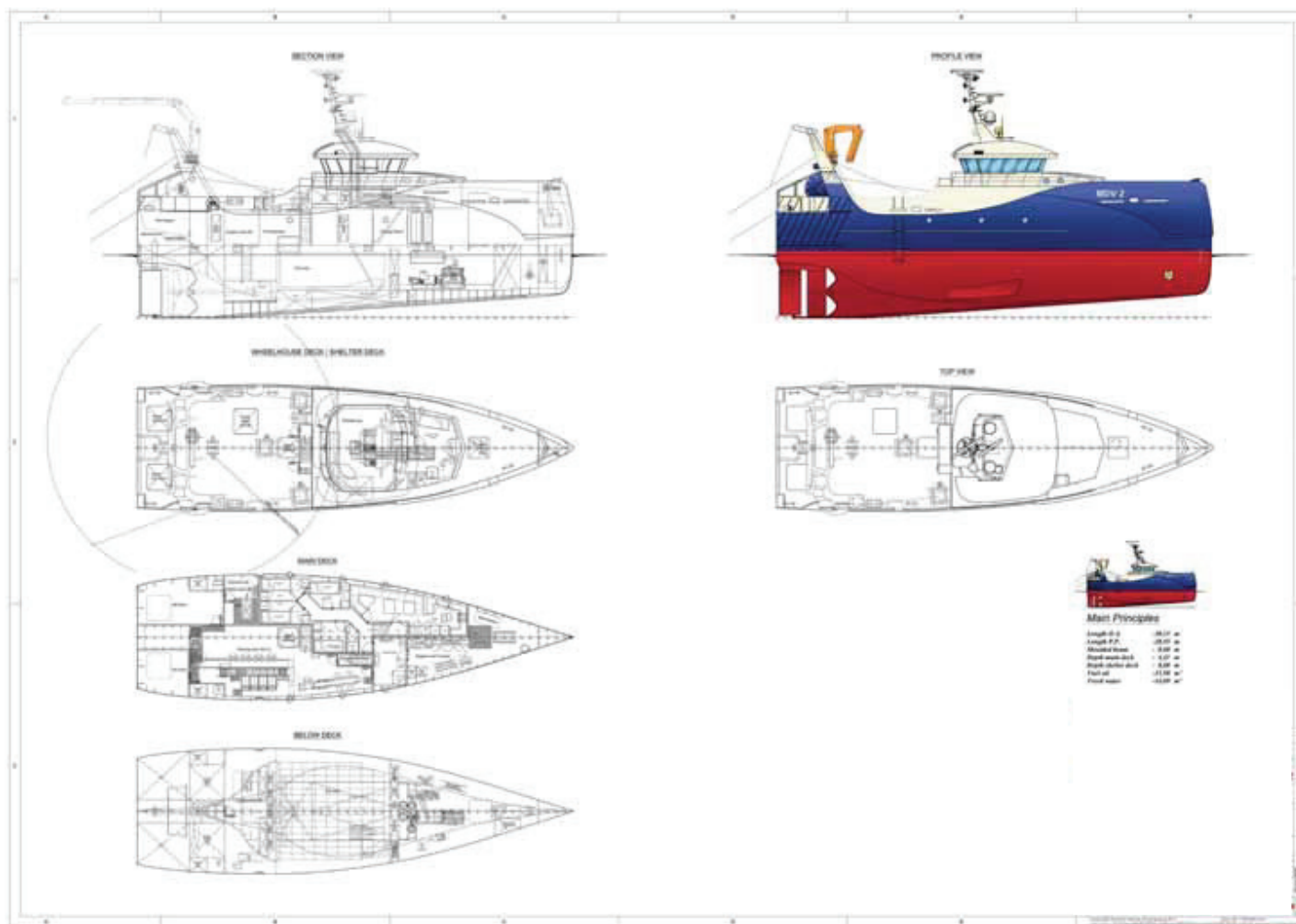

In het visserij-innovatiecentrum worden nieuwe netontwerpen getest. Op de foto Johan Baaij, die namens de vloot het centrum beheert.

geleverd, waaronder twee volgens het MDV-concept. Daarnaast zijn diverse garnalenkotters en twinriggers/flyshooters in aanbouw.

Meer innovatiegeld

In het regeerakkoord is vijftien miljoen extra innovatiegeld gereserveerd voor de visserij. Het ministerie van LNV heeft een plan gemaakt om dit geld zo goed mogelijk te gebruiken. Hiervoor zijn ideeën geïnventariseerd en zijn tekortkomingen in huidige regelingen benoemd. Het innovatiefonds komt naast het Europees fonds EFMZV (Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij) en is bedoeld voor innovaties die anders niet voorbij de ideefase komen. Het ministerie van LNV heeft hiervoor speerpunten gedefinieerd. Enerzijds zijn dat de grotere projecten die de visserij samen met kennisinstellingen kan uitvoeren. Het gaat om kansrijke ideeën die in de praktijk nog niet toepasbaar zijn, maar waarvan snellere ontwikkeling wenselijk is, zoals alternatieve brandstof of aandrijving en doorontwikkeling van het vissersschip van de toekomst. Het andere speerpunt zijn kleinschaligere praktische projecten, zoals projecten rond verhogen van selectiviteit en het vergroten van de overleving.

De MDV-1 Immanuel werd KNVTS Schip van het Jaar 2016. Het Masterplan Duurzame Visserij zet een nieuwe stap onder de werknaam "MDV-2".